

**ПРОГРАМ РАДА<sup>1</sup>**  
**ISS/KS B028-1**  
**Мазива и сродни производи**

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана у периоду од 13.12.2013. године до 27.12.2013. године и продужена до 30.01.2014. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 13. маја 2014. године.

### Увод

Комисије Института за стандардизацију Србије основане су у складу са Законом о стандардизацији (Сл. гласник РС, бр. 36/09). Овим законом се дефинише правни оквир у области стандардизације, уређују се начела и циљеви, организовање и делатност националног тела за стандардизацију, као и доношење, објављивање и примена српских стандарда и сродних докумената.

Према закону о стандардизацији, циљеви стандардизације у Републици Србији су следећи:

- 1) унапређивање заштите живота, здравља и безбедности људи, животиња и биљака, као и заштите животне средине;
- 2) побољшање квалитета производа, процеса и услуга, њихова типизација, компатибилност и заменљивост;
- 3) обезбеђење јединствене техничке основе;
- 4) развој и унапређење производње и промета производа, извођења радова, односно вршења услуга кроз развој међународно усклађених стандарда ради ефикасног коришћења рада, материјала и енергије;
- 5) унапређивање међународне трговине, спречавањем или отклањањем непотребних техничких препрека

Активности на припреми и доношењу српских стандарда одвијају се у оквиру рада комисија из различитих области.

Предмет рада Комисије за стандарде и сродна документа KS B028-1, *Мазива и сродни производи* (у даљем тексту: Комисија KS B028-1), обухвата стандардизацију мазива и сродних производа са аспекта терминологије, метода узимања узорака, стандардизације метода испитивања, класификације и спецификације ових производа.

Комисија за стандарде прати рад Техничког комитета CEN/TC 19, *Гасовита и течна горива, мазива и сродни производи од нафте, синтетичког и биолошког порекла*, Европског комитета за стандардизацију (CEN) и Техничког комитета ISO/TC 28, *Нафтни производи и мазива*, Међународног комитета за стандардизацију (ISO). Поткомитети који се налазе у склопу овог међународног техничког комитета су: ISO/TC 28/SC 1, *Терминологија*, ISO/TC 28/SC 2, *Мерење*

---

<sup>1</sup> При преводу на енглески језик треба користити израз „business plan“.

*горива и сродних производа, ISO/TC 28/SC 4, Класификације и спецификације, ISO/TC 28/SC 5, Мерење расхлађених угљоводоника и течних гасовитих горива која нису на бази нафте, ISO/TC 28/SC 7, Течна биогорива.*

Комисија KS B028-4/1 основана је још крајем педесетих година прошлог века. У периоду развоја и јачања индустрије прераде масти и мазивих уља, она је пружала техничку подршку објављивањем стандарда на српском језику који су настали највећим делом преузимањем међународних стандарда (ISO). Велики број ових стандарда настао је и пружањем националних стандарда других земаља (нпр. DIN стандарди), или пак гранских стандарда, као што су API (Амерички институт за нафту), ASTM (Америчко удружење за испитивање материјала) и SAE (Удружење инжењера аутомобилске индустрије САД). Ова комисија је континуирано радила до 2006. године, након чега је мировала све до иновирања састава 2009. године. Тада је донет дугорочни план рада којим су преузети сви преостали европски стандарди из мазива и то на енглеском језику, методом проглашавања, док су стара издања преузетих међународних стандарда од тада ажурирана. Том приликом су повучена стара издања националних стандарда са истим предметом и подручјем примене.

На основу члана 49, став 1, тачка 14 Статута Института за стандардизацију Србије („Службени гласник РС”, број 06/2011), а у вези са одлуком Стручног савета за опште области стандардизације бр. 287/70-20-02/2012 од 09. фебруара 2012. године, директор Института за стандардизацију Србије донео је решење за образовање Комисије за стандарде и сродне документе KS B028-1, *Мазива и сродни производи.*

Комисија KS B028-1 образована је ради:

- доношења, преиспитивања и повлачења српских стандарда и сродних докумената у наведеној области рада, у складу са интерним правилима и упутствима Института за стандардизацију Србије (у даљем тексту: Институт);
- обезбеђивања усаглашености српских стандарда и сродних докумената са европским и међународним стандардима у наведеној области рада;
- учествовања у изради и преиспитивању стандарда и сродних докумената које доносе европске и међународне организације за стандардизацију у наведеној области рада;
- других послова које предложи надлежни стручни савет.

Комисија KS B028-1 има задатак да доноси потребне одлуке и обавља послове у вези са преузимањем свих европских стандарда и сродних докумената из надлежности Техничког комитета CEN/TC 19, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

У случају оправдане потребе, за предмете стандардизације из области рада комисије за стандарде за које не постоје европски стандарди и сродни документи, и не предстоји њихово доношење, комисија може да донесе одлуку о преузимању међународних стандарда и сродних докумената, а уколико они не постоје и не предстоји њихово доношење, може да донесе одлуку о преузимању националних стандарда и сродних докумената других земаља, као и о доношењу изворних српских стандарда и сродних докумената.

## 1 Пословно окружење

### 1.1 Опште

Хармонизацијом српских стандарда са европским и међународним стандардима, остварују се предуслови за усаглашен технички приступ развоју и даљем унапређењу производње, као и за постизање бољег квалитета производа и њиховог промета. Стандардизација производа и услуга, метода утврђивања усаглашености квалитета и смањења штетних утицаја на животну средину утиче на побољшање аспекта безбедности, као и елиминисање баријера за комерцијалну трговину између европских земаља и шире, са једне, и Србије са друге стране. За доношење хармонизованих националних стандарда заинтересовани су сви: од државних и образовних институција, привредних субјеката до појединаца. Хармонизацијом стандарда омогућава се ефикаснија либерализација тржишта и побољшавају услови за повећање конкурентности на тржишту и спречавање монопола.

У даљем тексту наведени су политички, технички, регулаторни, правни и друштвени индикатори који описују пословни амбијент у сектору индустрије, производа, материјала и праксе, а који се односе на предмет рада ове комисије и који могу значајно да утичу на развој релевантних стандарда.

Нафтни производи (мазива и сродни производи) углавном су роба, којом се тргује у великим количинама на светском нивоу. На основу садашњег стања у области трговине нафтним дериватима, очекује се да и даље буду присутне промене, уз све већи нагласак на квалитет производа и еколошке аспекте, као и на смањење трошкова. Предвиђа се и унапређење пословања у области безбедности, животне средине и здравља, ослањање предузећа на добављаче за посебне производе, као и строже спецификације производа услед промена у технологији. Ове промене ће утицати како на произвођаче тако и на крајње кориснике/потрошаче.

Када су посредни трговина, руковање и примена мазива и сродних производа, као и заштита здравља, безбедност и животна средина (HSE-аспекти)<sup>2</sup>, стандарди играју све важнију улогу.

Побољшање и управљање квалитетом производа захтева нове стандарде и унапређење већ постојећих стандарда, посебно у односу на следљивост резултата испитивања и поновљивост и репродуктивност метода испитивања.

### Политички индикатори и правни оквир за област мазива у Србији:

Стандардизација нафтних производа је од суштинске важности и повремено захтева примену одређених уредби. Уопштено, концепт нове индустријске политике Србије усмерен је на извозну конкурентност индустријских производа, као и на процес конзистентног спровођења структурних реформи и усклађивања. Сам процес ће се одвијати у три фазе: 1) ревитализација и обнова; 2) реструктурирање и реинжењеринг, који подразумевају технолошку модернизацију извозних области; 3) развој и конкурентност, промена технолошког профила индустрије, односно промена тежишта индустријске производње из нискотехнолошке области ка области високих технологија

---

<sup>2</sup>) HSE-aspects – Health, Safety, Environment aspects (аспекти заштите здравља, безбедности и животне средине).

(Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011. до 2020. године, „Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – Исправка, 101/07, 65/08 и 16/11).

Да би се нова индустријска политика спровела у дело важно је да постојећа законска регулатива у Републици Србији буде у складу са европским законима и стандардима Европске уније. Прилагођавање пословању у оквиру Европске уније неће одмах имати позитивне ефекте по привреду, што је последица трошкова реформе правног система и подизања нивоа техничке опремљености у привреди. Ови трошкови се могу посматрати као инвестиција, која ће у дужем периоду довести до значајног привредног раста и повећања животног стандарда становништва. Усаглашавањем са европским стандардима омогућава се већа конкурентност домаће привреде на европском тржишту, а употреба стандарда смањује трошкове и рафинеријама и трговцима и омогућава унификацију свих производа.

Важећу регулативу у Републици Србији везану за област мазива и сродних производа представљају:

- Правилник о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа („Сл. гласник РС“, бр. 59/10, 25/11 и 5/12);
- Правилник о условима, начину и поступку управљања отпадним уљима („Сл. гласник“, бр. 71/2010);
- Правилник о техничким и другим захтевима за мазива, индустријска уља и сродне производе ("Сл. лист СЦГ", бр. 62/2004 и 50/2005);
- Закон о производњи и промету отровних материја ("Сл. лист СРЈ", бр. 15/95, 28/96 и 37/2002 и "Сл. гласник РС", бр. 101/2005);
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/2004) - ПРС Директива ЕУ (потпуно хармонизирана);
- Правилник о опасним материјама у водама (Сл. гласник СРС, бр. 31/82);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у води и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“, бр. 67/11 и 48/12);
- Уредба о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање („Сл. гласник РС“, бр. 35/2011).

## 1.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Доступност међународних и/или европских стандарда значи да произвођачи у свим земљама света користе исте методе које дају поновљиве резултате. Ако производи испуњавају прихваћене међународне и/или европске стандарде, онда постоји минимална потреба за испитивањима у појединим земљама, што смањује специфичне трошкове набавке.

Нафтна индустрија Европе једна је од водећих индустрија на тржишту, и њу најчешће чине велике мултинационалне компаније. У Србији је ситуација слична, а на овом пољу водећа је нафтна индустрија Србије НИС, док су остале фабрике мањег капацитета.

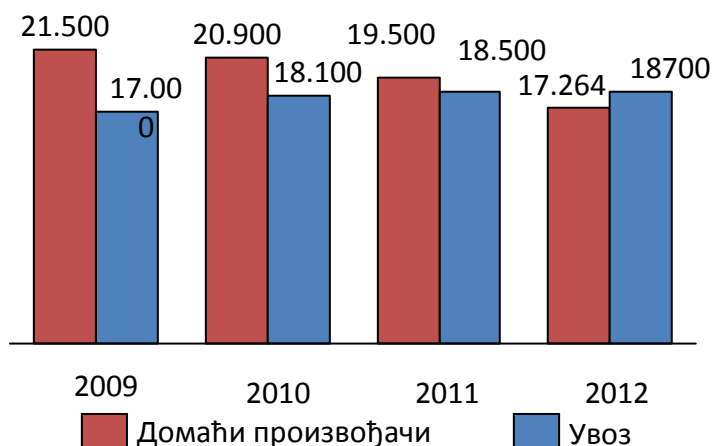
Према класификацији Републичког завода за статистику Републике Србије, мазива и сродни производи сврстани су у област „Индустријски производи“, подобласт „Производња кокса и деривата нафте“ (прерађивачка индустрија). Укупан промет мазива и сродних производа за 2012.

годину процењен је на око 35 700 t. Произвођачи мазива и сродних производа углавном су велика и средња предузећа, а фирме које се у највећој мери баве овим послом у Србији су:

- 1) Фабрика мазива – Фам;
- 2) Нафтна индустрија Србије, НИС а.д.;
- 3) Рафинерија нафте Београд,

и друге мање фирме. Наведене фабрике у свом асортиману имају и друге производе који нису поменути.

На слици 1 представљен је дијаграм са подацима о количини мазива и сродних производа произведених у Србији, као и количини која је увезена током претходне четири године. Може се приметити пад производње из године у годину, док је количина увезених производа порасла.



Слика 1 – Дијаграм производње и увоза мазива и сродних производа у Србији  
(извор: Дирекција за мазива, Блок промет, НИС а.д.)

Без модернизације производних капацитета, уз константно улагање у образовање и унапређење стручности радника, Србија не може побољшати ефикасност ни у другим привредним сферама нити може да достигне виши степен развијености. Дугорочно посматрано, људски капитал и технологија представљају два кључна фактора која детерминишу одрживи економски раст и конкурентан положај једне отворене тржишне привреде.

## 2 Очекиване користи од рада Комисије

Основне користи које се очекују од рада Комисије KS B028-1 јесу следеће:

- Доношење националних стандарда за методе испитивања, који су идентични са европским и/или међународним стандардима, чиме се обезбеђује ефикасна провера испуњености услова

- утврђених законима и/или прописима донетим на међународном, регионалном или националном нивоу;
- Применом националних стандарда за методе испитивања који су усаглашени са европским и/или међународним стандардима обезбеђује се упоредивост резултата испитивања и њихово признавање;
  - Пружање подршке надлежним министарствима приликом хармонизације националне регулативе са европском регулативом, обезбеђивањем националних стандарда усаглашених са европским и/или међународним стандардима;
  - Смањење трошкова захваљујући примени стандарда;
  - Заштита потрошача;
  - Уклањање препрека у трговини мазивима и сродним производима;
  - Представљање и заступање националних интереса у поступку доношења међународних и европских стандарда.

### 3 Учешће у раду Комисије

Све заинтересоване стране у Републици Србији позване су да узму учешће у раду Комисије KS B028-1 како би у њој непосредно и равномерно били заступљени интереси и потребе свих релевантних страна.

Стране заинтересоване за тржиште мазива и сродних производа су следеће:

- нафтне индустрије које производе мазива и сродне производе;
- купци/корисници мазива и сродних производа;
- индустрије које се односе на различите области примене нафтних деривата, на пример, ауто/мотор индустрије;
- органи државне и локалне управе, као што је Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине;
- лабораторије;
- научне установе (факултети, институти).

### 4 Циљеви и стратегија за остваривање циљева

#### 4.1 Утврђени циљеви Комисије

Комисија KS B028-1 има следеће циљеве:

- доношење националних стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS B028-1 преузимањем ажурираних издања одговарајућих европских и/или међународних стандарда и сродних докумената, при чему је преузимање хармонизованих европских стандарда приоритетни задатак;
- повећање броја националних стандарда из области рада Комисије KS B028-1, који настају преузимањем европских и/или међународних стандарда методом превођења на српски језик, или барем одржавање постојећег броја националних стандарда на српском језику;

- побољшање и осавремењивање постојећих изворних националних стандарда, узимајући у обзир интерна правила стандардизације<sup>3)</sup>, одговарајуће међународне споразуме, националну регулативу, као и постојеће потребе заинтересованих страна;
- проширење састава Комисије KS B028-1 укључивањем представника организација потрошача и других заинтересованих страна;
- активније учешће Комисије KS B028-1 у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- промовисање примене српских стандарда и сродних докумената из области рада Комисије KS B028-1.

#### 4.2 Стратегија за остваривање циљева Комисије

Стратегија Комисије KS B028-1 за постизање дефинисаних циљева обухвата следеће:

- праћење рада релевантних техничких комитета (CEN/TC 19 и ISO/TC 28) и адекватно планирање преузимања европских и/или међународних стандарда;
- ревидирање текстова повучених националних стандарда објављених на српском језику у складу са новим издањима европских или међународних стандарда, како би се одржао или повећао број објављених националних стандарда насталих преузимањем европских и/или међународних стандарда на српском језику;
- редовно преиспитивање изворних националних стандарда и адекватно планирање договорених ревизија, измена и исправки стандарда;
- периодично преиспитивање састава Комисије KS B028-1 да би се проверила равномерна заступљеност свих потенцијално заинтересованих страна;
- обука чланова Комисије KS B028-1 у вези са учешћем у раду релевантних европских и/или међународних техничких комитета;
- упознавање чланова Комисије KS B028-1 са ревидираним интерним правилима Института;
- сарадња са другим комисијама Института у складу са потребама појединих пројеката. До сада је успешна сарадња реализована са комисијама KS B028-2, *Горива нафтног порекла*, и KS B336, *Битумен и битуменска везива*.

#### 4.3 Аспекти заштите животне средине

Потенцијални ризици у областима прерађивачке индустрије, при производњи мазива и сродних производа су следећи: ризик од пожара, ризик од цурења течног горива, емисије испарљивих органских једињења, настајање различитих врста отпада, изливање уља у воде.

Основне мере заштите подразумевају одређена техничка и технолошка решења којима би се обезбедило да емисија у ваздух задовољава прописе ГВЕ (граничне вредности емисије), складишта за опасан отпад у складу са законом, мере заштите од могућих акцидената (пожар, цурење хемикалија итд.) и друго.

<sup>3)</sup> *Интерна правила стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената (ИПС 1:2012);*

*Интерна правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде (ИПС 2:2013)*

Примена закона о рационалној употреби један је од корака којима се знатно могу смањити сви утицаји који су штетни за животну средину.

Закон о рационалној употреби дефинише обавезе у оквиру неколико области:

- утврђивање програма и планова рационалне употребе енергије обвезника система енергетског менаџмента;
- енергетски менаџмент;
- означавање нивоа енергетске ефикасности и успостављање минималних стандарда енергетске ефикасности уређаја и опреме у производњи, преносу и дистрибуцији електричне и топлотне енергије, као и природног гаса;
- образовање фонда за енергетску ефикасност;
- утврђивање могућности увођења економских и финансијских подстицаја за реализацију пројеката ефикасније употребе енергије, у области пореских, царинских и других прописа.

Фабрике које производе мазива и сродне производе у Србији примењују стандард ISO 14001 чиме су задовољени општи аспекти заштите животне средине.

## 5 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада су следећи:

- недовољно придавање значаја раду чланова Комисије за стандарде и њихова оптерећеност текућим пословима у матичним организацијама које су их делегирале, што може довести до недовољног учешћа чланова Комисије на седницама;
- неблаговремено достављање иницијалних превода европских и/или међународних стандарда чије је преузимање планирано или иницијалних текстова изворних српских стандарда;
- недостатак основних ресурса за извођење потребних обука за чланове комисија Института;
- недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода, чиме се упућује на преузимање стандарда методом проглашавања, што умањује кредибилитет ових стандарда у пословном окружењу.

## 6 План активност

Планира се да активности Комисије KS B028-1 у наредних пет година буду усклађене са годишњим плановима рада и да обухвате следеће:

- покретање ревизије изворних стандарда (одредити датуме преиспитивања) за 2014. годину и, ако је потребно, спровести модификације када се промени технологија производње мазива и сродних производа;
- припрема нових издања стандарда који су већ донети методом проглашавања или прештампавања, али сада методом превођења, као и праћење рада техничких комитета CEN/TC 19 и ISO/TC 28;
- континуирано усвајање стандарда на српском језику према потребама заинтересованих страна, као и преиспитивање стандарда из претходних година и, ако је потребно, ревизију



или потребне модификације када се промени технологија производње мазива и сродних производа.

## **7 Корисни линкови за све наведене активности**

Ради информисања постојећих или будућих чланова Комисије препоручује се коришћење следећих линкова:

### **ИСС/KS B028-1**

[http://www.iss.rs/tc/?national\\_committee\\_id=58](http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=58)

### **CEN/TC 19**

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx?param=6003&title=Gaseous%20and%20liquid%20fuels,%20lubricants%20and%20related%20products%20of%20petroleum,%20synthetic%20and%20biological%20origin>.

### **ISO/TC 28**

[http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue\\_tc/catalogue\\_tc\\_browse.htm?commid=47356](http://www.iso.org/iso/home/store/catalogue_tc/catalogue_tc_browse.htm?commid=47356)